

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра філософських та політичних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	D БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	D 8 ПРАВО
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА	ПРАВО
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Соціально-гуманітарний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Історія української державності та національної культури» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю D 8 «Право» / Укладач Н.С. Пасічник. Біла Церква: БНАУ, 2026. 20 с.

Розробник: Н.С. Пасічник, канд. іст. наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософських та політичних наук (протокол № 1 від 17.08.2026 р.)

Завідувач кафедри філософських
та політичних наук, доцент

Л.М. Мельник

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету
(Протокол № 01 від 18.08.2026 р.)

Голова методичної ради, доцент

І.В. Ковальчук

Гарант ОП «Право»
Канд. юрид. наук, доцент

І.В. Ковальчук

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	7
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
6.1. Лекції	8
6.2. Практичні заняття	11
6.3. Самостійна робота	13
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	14
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	14
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	15
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	15
11. НАОЧНО-ДИДАКТИЧНЕ І ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	17
12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	18

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

За планом 2026-2027 навчального року на вивчення дисципліни «Історія української державності та національної культури» для денної та заочної форми навчання передбачено 90 академічних годин (3 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 32 годин (лекції – 16, практичні заняття – 16), самостійна робота студентів – 58 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено у таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право	Обов’язкова	
		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2	Спеціальність D 8 Право	1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт за вибором здобувача вищої освіти		Семестр	
		2-й	2-й
Загальна кількість академічних годин – 90		Лекції	
		16 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи здобувача – 4.		Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Практичні
	16 год.		
	Самостійна робота (у т.ч. на виконання ІНДЗ)		
	58 год.		год.
	Підсумковий контроль: залік		

Метою вивчення дисципліни «Історія української державності та національної культури» є формування цілісного та системного уявлення про визначальні закономірності та тенденції розвитку української державності та національної культури. Курс передбачає вивчення та узагальнення багатовікового історико-культурного досвіду свого народу, закономірностей політичних, державотворчих, соціально-економічних і культурних процесів, що відбувалися на теренах України, формування уяви про сучасний стан української державності та українського суспільства, визначення його ціннісних орієнтирів і шляхів розвитку на майбутнє.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Історія української державності та національної культури» базується на знаннях таких дисциплін, як «Історія України», «Історія української культури».

3. ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно вимог освітньо-професійної програми D8 Право здобувачі першого (бакалаврський) рівня вищої освіти повинні набути здатності отримувати наступні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Програмні результати навчання, які забезпечує дисципліна:

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ»

Змістовий модуль 1. Становлення та еволюція української державності та національної культури

Тема 1.1. Вступ до курсу. Витоки Української державності та національної культури.

Тема 1.2. Латентний період Українського державотворення (друга половина XIV – XVI ст.).

Тема 1.3. Українська козацька держава (середина XVII – кінець XVIII ст.)

Тема 1.4. Відродження ідеї українського національного самовизначення та державності в XIX ст.

Змістовий модуль 2. На шляху до відродження державності (XX- поч. XXI ст.)

Тема 2.1. Український національно - визвольний рух і державотворчі процеси 1917 - 1921рр.

Тема 2.2. Державно-політичне та духовне становище на землях України у міжвоєнний період та в роки Другої світової війни

Тема 2.3. Україна в умовах радянської квазідержавності (2 пол. XX ст..)

Тема 2.4. Історичні особливості державотворчих та культуро творчих процесів в незалежній Україні

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	всього	у тому числі				
		л	п	лб	інд	СРС
Змістовий модуль 1. Становлення та еволюція української державності та національної культури						
Тема 1.1	11	2	2			7
Тема 1.2	11	2	2			7
Тема 1.3	11	2	2			7
Тема 1.4	11	2	2			7
Разом за модуль 1	44	8	8			28
Змістовий модуль 2. На шляху до відродження державності (XX- поч. XXI ст.)						
Тема 2.1	12	2	2			8
Тема 2.2	11	2	2			7
Тема 2.3	11	2	2			7
Тема 2.4	12	2	2			8
Разом за модуль 2	46	8	8			30
Всього годин	90	16	16			58

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота студентів.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Становлення та еволюція української державності та національної культури	
1.1. Вступ до курсу. Витоки Української державності та національної культури Мета, предмет і завдання курсу «Історія української державності та культури». Ознаки, символи та атрибути державності. Витоки та етапи становлення української державності. Перші протодержавні та державні утворення на українських землях. Зародження державності у східних слов'ян. Передумови утворення Київської Русі. Теорії походження Київської Русі. Внутрішні і зовнішні фактори розвитку Давньоруської держави. Політичний устрій й особливості системи державного управління та її історична трансформація. Соціально-економічний розвиток. Міжнародні зв'язки і місце Київської Русі в історії Європи. Галицько-Волинське князівство – продовжувач державницьких традицій Київської Русі. Боротьба Русі проти монголо-татарської навали. Причини і наслідки втрати української державності. Історичне значення давньоруської держави. Культурні процеси на українських землях в княжу добу.	2
1.2. Латентний період Українського державотворення (друга половина XIV – XVI ст.) Початок литовсько-польської експансії. Входження українських земель до складу інших держав. Особливості перебування українських земель під владою іноземних держав. Литовсько-польські унії та їх наслідки для українських земель. Втрата українськими землями своєї автономії. Соціально-економічний розвиток. Культурний розвиток українських земель в 2 пол. XIV – на початку XVII ст. Запорозька Січ у козацькому державотворенні. Державотворчі тенденції в діяльності козацтва. Козацтво як впливовий чинник міжнародного життя.	2
1.3. Українська козацька держава (середина XVII – кінець XVIII ст.) Соціально-економічне і політичне становище України напередодні повстання 1648 р. Характер, рушійні сили і мета Національної революції сер. XVII ст. Основні етапи війни. Переяславська угода 1654 р. та її значення. Державницька програма Б. Хмельницького. Зміни у суспільних відносинах. Формування української держави, її політична форма. Органи центральної і місцевої влади та управління. Соціально-економічний розвиток та політичне становище українських земель у складі Московської держави та Речі Посполитої. Руїна та її вплив на	2

державність України. Поділ українських земель на Лівобережну та Правобережну Україну. «Вічний мир» 1686 р. Обмеження автономії Гетьманської України і посилення колонізаторської політики московського царизму. Органи самодержавного управління Україною-Гетьманщиною. Остаточне скасування гетьманської влади у 1764 р. Ліквідація козацького самоврядування на Слобідській Україні й Лівобережжі (1765 – 1786 рр.), Запорозькій Січі (1775 р.). Особливості розвитку національної культури середини XVII – кінця XVIII ст. Феномен козацького бароко.	
1.4. Відродження ідеї українського національного самовизначення та державності в XIX ст. Адміністративно-територіальний поділ та суспільний устрій українських земель під владою Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій у XIX ст. Початки національного відродження в Україні, його передумови та етапи розвитку, прояви впливу революційних ідей Західної Європи на Україну. Розгортання російського суспільно-політичного та польського національно-визвольного рухів на українських землях у XIX ст. Утворення, діяльність, програмні документи Кирило-Мефодіївського товариства, його склад. Політичне життя Російської імперії другої половини XIX ст., модернізаційні реформи 60 – 70-х рр. XIX ст. Активізація національно-визвольного руху в Наддніпрянській Україні в другій половині XIX ст. Антиукраїнська політика російського царизму. Створення і програмні ідеї перших українських політичних партій.	2
Разом за змістовий модуль 1	8
Змістовий модуль 2. На шляху до відродження державності (XX- поч. XXIст.)	
2.1. Український національно-визвольний рух і державотворчі процеси 1917 - 1921рр. Причини та передумови Української революції. Утворення Центральної Ради, її програма і соціальна база. Універсали Центральної Ради. Утворення Генерального Секретаріату. Утворення Української Народної Республіки. Утворення в Україні маріонеткового радянського уряду. Агресія більшовицької Росії. Підписання мирного договору з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною, Болгарією. Прийняття Конституції УНР. Криза Центральної Ради навесні 1918 р. Гетьманський переворот. Українська Держава П. Скоропадського: особливості внутрішньої і зовнішньої політики. Падіння гетьманського режиму. Утворення Директорії, її політика і соціальна база. Відновлення УНР. Спроби утвердити українську державність в умовах зовнішньої агресії. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Акт злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. Встановлення радянської влади в Україні у 1919 р. Перша радянська	2

конституція України. Політика більшовиків в Україні в 1919 р. Радянсько-польська війна. Ризький мирний договір. Рішення Ради послів Паризької мирної конференції про приєднання Східної Галичини до Польщі, падіння ЗУНР та її історичне значення. Окупація Північної Буковини Румунією та входження Закарпаття до Чехословаччини. Основні уроки української національної революції. Причини краху всіх спроб творення української національної держави у межах проживання етнічних українців.	
2.2. Державно-політичне та духовне становище на землях України у міжвоєнний період та в роки Другої світової війни Політична і соціально-економічна криза на початку 1920-х рр. в Україні. Запровадження нової економічної політики. Індустріалізація України. Колективізація сільськогосподарського виробництва. Голодомор 1932 – 1933 рр.: причини, організація та розгортання, наслідки геноциду. Політика «українізації»: причини, суть, наслідки. Становлення радянського тоталітаризму в Україні, його характерні риси. Україна в роки Другої світової війни. Створення і діяльність легальних українських організацій: Українського Центрального Комітету, Української Національної Ради, Українського Крайового Комітету. Формування трьох гілок Руху Опору населення України (українського націоналістичного, радянського партизанського та польського) нацистському окупаційному режимові. Питання стратегії і тактики ведення боротьби за державну незалежність України у середовищі ОУН. Внесок України у перемогу над нацизмом.	2
2.3. Україна в умовах радянської квазідержавності (2 пол. XX ст.) Адміністративно-територіальні зміни Української РСР у перші повоєнні роки (1945 – 1951). Участь України в міжнародних політичних процесах. Зміни в політичному житті України (др. пол. 40–80-х рр. XX ст. Соціально-економічний розвиток УРСР в другій пол. XX ст. Наступ на національно-культурне життя та духовний розвиток українського народу, посилення русифікації. Розгортання правозахисного та дисидентського руху. Перші кроки демократизації суспільства в період «перебудови». Зростання самосвідомості й духовності народу, активізація українського національно-визвольного руху. Політичне життя України (1990 – 1991 рр.). Зростання політичної активності народу.	2
2.4. Історичні особливості державотворчих та культуротворчих процесів в незалежній Україні Розгортання державотворчих процесів у 1991 – 1996 рр. Розбудова владних структур. Конституційний процес. Політичний та соціально-економічний розвиток (1991 – 2004). «Помаранчева революція» та її наслідки. Повернення до моделі президентсько-парламентської республіки. Загострення політичної ситуації наприкінці 2013 р. Євромайдан. Революція Гідності 2013 – 2014 рр. Вибори Президента	2

2014 і 2019 рр. Міжнародне становище та зовнішня політика України. Російсько-українська війна. Перспективи Української держави в ХХІ ст. Розвиток національної культури.	
Разом за змістовий модуль 2	8
Всього	16

6.2 Практичні заняття

№ з/п	Тема і зміст практичного заняття	Кількість годин
Змістовий модуль I. Становлення та еволюція української державності та національної культури		
1.1.	<i>Вступ до курсу. Витоки Української державності та національної культури</i> Галицько-Волинське князівство – продовжувач державницьких традицій Київської Русі. Об'єднання Волинського й Галицького князівств. Розвиток Галицько-Волинського князівства в роки правління Романа Мстиславича (1199 – 1205 рр.). Галицько-Волинська держава в період правління Данила Романовича та його наступників. Культура Галицько-Волинського князівства	2
1.2.	<i>Латентний період Українського державотворення (друга половина XIV – XVI ст.)</i> Запорозька Січ у козацькому державотворенні. Запорозька Січ у козацькому державотворенні. Умови й обставини появи козацтва. Утворення Запорізької Січі. Суспільно-політичний, військовий та адміністративний устрій Запорізької Січі. Державотворчі тенденції в діяльності козацтва. Козацтво як впливовий чинник міжнародного життя.	2
1.3.	<i>Українська козацька держава (2 пол. XVII – кінець XVIII ст.)</i> Формування Української національної держави у ході Визвольної війни під проводом Б. Хмельницького. Державний і суспільний лад козацько-гетьманської держави. Україна у часи Руїни і гетьманства І. Мазепи. Українська культура часів Козацько-Гетьманської держави. Знищення російським самодержавством української державності.	2
1.4.	<i>Відродження ідеї українського національного самовизначення та державності в XIX ст.</i> Передумови національного відродження на західноукраїнських землях, політика австрійського уряду	2

	щодо цих земель. Утворення, ідейно-теоретичні засади та основні напрями діяльності «Руської трійці». «Весна народів» 1848 р. в Австрійській монархії та Східній Галичині. Наслідки та значення подій 1848 – 1849 рр. на західноукраїнських землях. Активізація національно-визвольного руху в західноукраїнських землях в другій половині XIX ст. Створення і програмні ідеї перших українських політичних партій.	
Разом за змістовий модуль 1		8
Змістовий модуль 2. На шляху до відродження державності (XX- поч. XXIст.)		
2.1.	<i>Український національно-визвольний рух і державотворчі процеси 1917 - 1921рр.</i> Західно-Українська Народна республіка. Розпад Австро-Угорської монархії. Створення Української національної ради. Державне будівництво: формування органів влади, Тимчасовий основний закон ЗУНР. Створення Української Галицької Армії. Внутрішня і зовнішня політика ЗУНР. Українсько-польська війна. Національно-визвольний рух у Північній Буковині та на Закарпатті. Злука ЗУНР і УНР 22 січня 2019 р.	2
2.2.	<i>Державно-політичне та духовне становище на землях України у міжвоєнний період та в роки Другої світової війни</i> Становище західноукраїнських земель у складі Польщі, Румунії, Чехо-Словаччини. Створення Організації Українських Націоналістів (ОУН), її програмні цілі, форми і методи їх досягнення. Діяльність легальних українських політичних партій в Східній Галичині та Волині. Національно-визвольний рух, діяльність політичних партій та громадських організацій у Північній Буковині та Закарпатті. Карпатська Україна 1938 – 1939 рр. Культурні процеси на західноукраїнських землях. Західноукраїнські землі в роки Другої світової війни.	2
2.3.	<i>Україна в умовах радянської квазідержавності (2 пол. XX ст.)</i> Розгортання правозахисного та дисидентського руху. Державницькі ідеї українських шестидесятників. Причини появи дисидентства. «Українська робітничо-селянська спілка». Особливості і напрямки дисидентського руху. Форми діяльності та вимоги дисидентського руху. Українська гельсінська група. Принципи демократії і самостійності в державницьких концепціях українських дисидентів.	2

2.4	<i>Історичні особливості державотворчих та культуротворчих процесів в незалежній Україні</i> Національно-визвольний рух на рубежі 1980–90-х років. Проголошення Незалежності України. Помаранчева революція 2004 року. Революція Гідності – боротьба за європейський вибір. Україна на сучасному етапі державотворення. Російсько-українська війна.	2
Разом за змістовий модуль 2		8
Всього		16

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Становлення та еволюція української державності та національної культури</i>		
1.1.	Вступ до курсу. Витоки Української державності та національної культури	7
1.2.	Латентний період Українського державотворення (друга половина XIV – XVI ст.).	7
1.3.	Українська козацька держава (сер. XVII – кінець XVIII ст.)	7
1.4.	Відродження ідеї українського національного самовизначення та державності в XIX ст.	7
Разом за змістовий модуль 1		28
<i>Змістовий модуль 2. На шляху до відродження державності (XX-поч. XXIст.)</i>		
2.1.	Український національно - визвольний рух і державотворчі процеси 1917 - 1921рр.	8
2.2.	Державно-політичне та духовне становище на землях України у міжвоєнний період та в роки Другої світової війни	7
2.3.	Україна в умовах радянської квазідержавності (2 пол. XX ст..)	7
2.4.	Історичні особливості державотворчих та культуротворчих процесів в незалежній Україні	8
Разом за змістовий модуль 2		30
Всього годин		58

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle.

Під час лекційних занять використовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, відео презентації, роздатковий матеріал. Використовується метод проблемного викладання, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді практикумів з виконанням індивідуальних завдань, конференцій, круглих столів.

Самостійна робота передбачає опрацювання додаткових джерел у вигляді pdf-файлів; інформації з інтернет-сайтів; відеоматеріалів в YouTube за відповідними темами.

В умовах змішаної та дистанційної моделей навчання взаємодія з викладачем відбувається за допомогою застосунків Zoom для відеоконференцій, освітньої платформи MoodleBnau для виконання дослідницьких і підсумкових тестових завдань, файлообмінних соціальних мереж Telegram, Viber тощо.

Формат дисципліни:

Для денної форми навчання дисципліна викладається в очному форматі, із застосуванням мультимедійних засобів. Формат проведення дисципліни є змішаним: поєднання традиційних форм навчання з елементами дистанційного навчання.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Історія української державності та національної культури» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні роботи.

Модульний контроль проводиться у формі тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

За умови повного виконання навчального навантаження та отримання студентом не менше 60 балів, студент допускається до підсумкового контролю – заліку. Максимальна кількість балів, яка отримується студентом на заліку – 30 балів.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$\text{БПК} = \frac{\text{САЗ} \times \text{max ПК}}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення студентів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, незараховано.

Оцінка «зараховано» (60–100 балів) ставиться студентові, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбаченні програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» (1–59 балів) ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100- бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D		
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов’язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Залік	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів		35	15	20	30	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

Слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint.

Інформаційні ресурси професійного спрямування.

Технічні засоби:

Мультимедійний проектор.

Комп'ютери.

Система дистанційного навчання Moodle.

Політика:

Політика щодо академічної доброчесності: очікується, що письмові есе здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями, розрахунками чи міркуваннями. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача (списування, відсутність посилань на використані джерела, фабрикація, фальсифікація, обман) є підставою для її незарахування викладачем.

Політика щодо відвідування занять: очікується, що здобувачі відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять згідно графіку консультацій викладача. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в онлайн режимі.

Політика щодо дедлайнів і перескладання: здобувачі мають дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт.

Політика щодо виконання завдань: позитивно оцінюється відповідальність, старанність, креативність.

Політика оцінювання: засоби та критерії оцінювання прописані в робочій програмі дисципліни, розміщеної на платформі Е-навчання Білоцерківського НАУ (Moodle).

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бандурка О. М. Історія державності України : експерим. підруч. / за ред. О. М. Бандурки, О. Н. Ярмиша. Харків : Одиссей, 2004. 608 с.
2. Бойко О. Д. Історія України: підручник. 8-ме видання, перероблене, доповнене. К.: «Академія», 2021. 640 с.
3. Борисова О. В. Історія української державності : підручник : у 2 т. Т. 1 : Давні часи. Середньовіччя. Нова доба / О. В. Борисова, А. О. Климов ; МОН України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. Київ : Кондор, 2018. 344 с.
4. Борисова О. В. Історія української державності : підручник : у 2 т. Т. 2 : 1917 - 2017 рр. / О. В. Борисова, А. О. Климов ; М-во освіти і науки України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. Київ : Кондор, 2018. 463 с.
5. Букач В.М. Історія української культури. Словник-довідник : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / В. М. Букач, Н. М. Бакланова. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2021. 215 с.
6. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. К. : Портал, 2022. 408 с.
7. Дорошко М. Історія України : знакові події та особистості. Київ : ТОВ «ОСНОВА-ПРИНТ ПЛЮС», 2021. 472 с.
8. Історія української державності та культури. Словник основних понять : навч.-метод. посібник / уклад. : С.В. Литвинська, Н.О. Сенчило, Л.Г. Скуратівська, Т. М. Чухліб. К. : НАУ, 2021. 56 с.
9. Історія української культури : навч. посіб. / Гелей С. Д. та ін. Львів : Вид-во ЛТЕУ, 2022. 319 с.
10. Сабадаш Ю.С., Нікольченко Ю.М., Дабло Л.Г. Історія української культури: курс лекцій. К.: Ліра-К, 2021. 230 с.

Допоміжна література

11. Брехуненко В. Війна за свідомість. Російські міфи про Україну та її минуле. Київ : Вид. ПП Н. А. Брехуненко, 2017. 280 с.
12. Верменич Я.В. Українсько-російське пограниччя у просторі конфлікту ідентичностей в історії та сучасності / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2024. 331 с.
13. Верстюк В. Союз Пілсудського - Петлюри в історії боротьби за українську державність. *Український історичний журнал*. 2020. № 2. С. 4-21.
14. Відродження української національної символіки : зб. ст. / упоряд.: Андрій Бережина, Андрій Гречило, Алла Малієнко. Київ : Вид. дім журн. «Пам'ятки України», 2021. 490 с., 52 с.
15. Винницький М. Український Майдан, російська війна. Хроніка та аналіз Революції Гідності. / пер. з англ. Романа Клочка. Львів : Вид-во Старого Лева, 2021.
16. В'ятрович В. (Не)історичні миті. Нариси про минулі сто років. Харків :

- Клуб Сімейного Дозвілля, 2018. 176 с.
17. Гайдучський П. І. НеЗабуті реформи в Україні, 1991-2017 . Київ : ТОВ «ДКС-центр», 2017. 852 с.
 18. Головка В. Вторгнення. 2022. Широкомасштабна агресія Росії проти України. Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2023. 602 с.
 19. Горобець В. Україна та імперія в ранньомодерну добу: чи була Козацька держава failed state? / За ред. В. Смолія. Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2023. 116 с.
 20. Горобець В. Українські наративи європейської соціокультурної спадщини: традиції та практики самоврядності в Гетьманаті. Аналітична записка / Відповідальний редактор В.А. Смолій. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2024. 36 с.
 21. Декларація про державний суверенітет України. Історія прийняття, документи, свідчення / ред. рада : О. Барабаш (голова), Я. Зайко (відп. ред.), І. Бойко та ін.; Асоц. нар. деп. України. Житомир «Рута», 2010. 868 с.
 22. Енциклопедія Голодомору та інших голодів в історії України і Світу. Словник / Інститут історії України НАН України. Київ: HREC PRESS, 2025. 780 с. <https://doi.org/10.63432/978-617-8251-10-9>
 23. Залізняк Л. Л. Від склавинів до української нації / Л. Л. Залізняк ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; Центр українознавства. Київ : Бібліотека українця, 2004. 256 с.
 24. Зовнішня політика України в умовах глобалізації (2020-2024 роки). Історична хроніка / Авт.-упоряд. А. Мартинов; Відп. ред. С. В. Віднянський. Київ: Інститут історії України, 2025. 563 с.
 25. Історія України та її державності. Курс лекцій : навч. посібник / ред. Л. Є. Дещинський. 5-е вид., випр. і доп. Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2009. 474 с.
 26. Ковальов А. Як гартувалася державність : нариси до історії Української революції і Перших Визвольних змагань у Боярці-Будаївці та околицях Києва / Андрій Ковальов. Київ : Вид-во Марка Мельника, 2020. 592 с.
 27. Конституція Пилипа Орлика. Київ : Альфа Реклама, 2019. 145 с.
 28. Корогод Г. І. Перша Конституція України. Пилип Орлик і його діяльність в еміграції : навч. посіб. / Г. І. Корогод ; М-во внутр. справ України, Нац. ун-т внутр. справ України. Суми : Унів. кн., 2008. 123 с.
 29. Крисаченко, В. Українська державність княжих часів : сутнісні виміри. *Українознавство*. 2012. № 3. С. 114-120.
 30. Литвин В. Будівничі українського національного Відродження ХІХ–ХХ ст. Постаті. Ідеї. Візії / За ред. В.А. Смолія. Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2021. 463 с.
 31. Литвин В. Історичні патерни та політичні претензії: тоталітарна практика у російському виконанні. ДУ "Інститут всесвітньої історії НАН України", Інститут історії України НАН України. Київ, 2024. 76 с.
 32. Луцьов Г. О. Земля, козацтво і державність України. Київ : НАІРІ,

2009. 215 с.

33. Мірошніченко, М. І. Державність і право України : генезис у європейському контексті (з найдавніших часів до початку XIX ст.) / М.І. Мірошніченко. Київ : Атіка, 2006. 544 с.
34. Моця О. П. Українці: народ і його земля : (етапи становлення). Київ : Стародавній Світ, 2011. 638 с.
35. Офіцинський, Р. А. Історія УПА. Харків : Орбіта, 2021. 127 с.
36. Петровський М. Н. Історія України в документах і матеріалах. Київська Русь і феодальні князівства XII-XIII століть. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 310 с.
37. Політична система для України: історичний досвід і виклики сучасності / гол. ред. В. М. Литвин; авт. кол.: О. Г. Аркуша, С. О. Біла, В. Ф. Верстюк та ін.; НАН України. Інститут історії України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. К.: Видавництво "Ніка-Центр", 2008. 988 с.
38. Родінова Н. Л., Федорків О. П., Макогончук Н. В. Сучасне становище та напрями розвитку культури і мистецтва України (реалії воєнного стану). Культурологічний альманах. 2022. № 4. С. 226–233
39. Сергійчук В. Неусвідомлення України. Ставлення світу до Української державності : погляд у 1917-1921 роки з аналізом сьогодення. Київ : ПП Сергійчук М. І., 2012. 872 с.
40. Смолій В., Степанков В. Ідея протекторства в геополітичній доктрині Богдана Хмельницького та переяславський проект 1654 року: Тематичні нариси / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 144 с.
41. Святоцький О. Поняття, ознаки, атрибути та символи державності. *Право України*. 2021. № 9. С. 22-25.
42. Святоцький О. Витоки, етапи становлення та розвиток української державності. *Право України*. 2020. № 1. С. 17- 40
43. Стефанчук Р. Традиція безперервності української державності. *Право України*. 2021. № 9. С. 12-21
44. Тормахова А. Мистецькі практики під час війни : український вимір. Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2022. № 40. С. 70-75
45. Україна: хроніка ХХІ століття. Роки 2001–2011 / За заг. ред. В. А. Смолія; Авт. кол.: О. В. Андрощук (відп. ред.), О. Ю. Гайдай, Л. В. Ковпак, О. П. Коляструк, С. С. Падалка, В. Г. Тищенко, О. В. Черниш, О. О. Чертопалов, Т. С. Шульга. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2021. 728 с.
46. Чорна С. Галицько-Волинське - князівство-продовжувач держави «Руської землі». *Голос України*. 2021. 20 трав. (№ 108).
47. Шевчук В. Козацька держава : етюди до історії українського державотворення. Київ : Абрис, 1995. 392 с.
48. Шлях з первісності у цивілізацію. Українські шати середньовіччя / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2023. 658 с.